

Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad

Datum
9 juni 2020
Kenmerk
VNGR/U202000383/
Lbr. 20/026
Telefoonnummer
0703738393
Bijlage(n)
-

Onderwerp
Verbinden met Schulden

Samenvatting

In deze brief informeren wij u graag over de vier wetswijzigingen in het gemeentelijke schuldendomein die in het lopende kalenderjaar voorbereid en vanaf 2021 ingevoerd worden. Het is van belang om hier, als gemeente, zo goed mogelijk op voorbereid te zijn. Vanuit de VNG ondersteunen wij gemeenten hierbij.

Wetgevingstrajecten schuldendomein

Het aantal huishoudens met risicovolle schulden wordt mogelijk nog veel groter. Op dit moment heeft 1 op de 5 huishoudens risicovolle schulden. Daarnaast is het aanvragen van inkomensondersteuning ingewikkeld en 1,2 miljoen huishoudens met schulden krijgt geen formele schuldhulpverlening. Deze mensen ervaren stress, krijgen sneller gezondheidsproblemen en raken sneller in een sociaal isolement. Het is aan de gemeentelijke uitvoering om oplossingen te bieden en deze mensen te begeleiden naar een waardige plek in onze samenleving. Gemeenten zijn daarvoor geëquipt maar kunnen het niet alleen. Het ministerie van SZW is een viertal wetgevingstrajecten gestart ter ondersteuning van het voorkomen en het daadwerkelijk oplossen van de schuldenproblematiek:

- De wet vereenvoudiging Beslagvrije voet (vBVV);
- De Wet Stroomlijning keten voor derdenbeslag ten behoeve van het verbreden van het beslagregister (VBR);
- Wijziging wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (WGS);
- De wet Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind (AGS).

In de bijlage is een korte toelichting voor elk van de wetten opgenomen. De VNG is aan de voorkant betrokken geweest en heeft meerdere malen een bestuurlijk advies gegeven.

Ondersteuning

Om u te ondersteunen werkt de VNG aan een implementatieaanpak over de vier wetten heen zodat u als gemeente de wetten in samenhang kunt implementeren en inwoners met schulden sneller en efficiënter kunt helpen. De volgende elementen staan hierbij centraal:

- Samenhang tussen de wetten te borgen;
- Landelijke informatievoorziening schulden inzichtelijk maken en ontwikkelen;
- Implementatie van de wetten te koppelen aan de projecten en initiatieven.

De ondersteuning bestaat onder andere uit: bijeenkomsten (online en offline), webinars, factsheets, stappenplannen, handreikingen en de meest gestelde vragen en antwoorden.

Contactgegevens beleidsadviseur of medewerker schulden

VNG licht de details rondom de invoering van de vier wetstrajecten graag toe aan een beleidsadviseur of medewerker schulden. De beleidsadviseur of medewerker is voor VNG het aanspreekpunt in de communicatie over de wetten en de ondersteuning die VNG hierbij biedt. Daarom vragen wij u de contactgegevens (naam, e-mailadres en telefoonnummer) van de beleidsadviseur of medewerker schulden uit uw organisatie **voor 15 juni** met ons te delen via <https://formulieren.vngrealisatie.nl/wetswijzigingen-schuldendomein>.

Aan de leden

Datum

9 juni 2020

Kenmerk

VNGR/U202000383

Lbr. 20/026

Telefoonnummer

0703738393

Bijlage(n)

-

Onderwerp

Verbinden met Schulden

Geacht college en gemeenteraad,

Korte toelichting op de vier wetstrajecten.

De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet

Met de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (vBVV) wordt een eenduidige manier van berekenen van de beslagvrije voet door beslagleggers op periodieke vorderingen gewaarborgd. Die eenduidigheid wordt bereikt door het gebruik van vereenvoudigde en gestandaardiseerde rekenregels. De gegevens die daarvoor nodig zijn, worden niet meer bij de klant uitgevraagd, maar geautomatiseerd opgehaald uit de polisadministratie van UWV (loongegevens) en de Basisregistratie Personen (persoonsgegevens, waaruit de gezinssituatie kan worden afgeleid). Een groot voordeel is dat de inwoner, die in veel gevallen het in- en overzicht is kwijtgeraakt over inkomsten en uitgaven, niet meer belast wordt met het aanleveren van gegevens. Door de informatie automatisch op te halen uit systemen wordt een correcte vaststelling bevorderd. De huidige beslagvrije voet wordt immers vaak te laag vastgesteld omdat inwoners informatie niet, onvolledig of te laat inleveren. De berekening van de beslagvrije voet wordt daarmee eenvoudiger en kan sneller plaatsvinden. Op die manier wordt de beslagvrije voet een transparante en eenvoudig te controleren norm voor zowel inwoners als schuldeisers.

Een tweede voordeel is dat er in de wet een verplichte beslagvolgorde is vastgelegd, zodat beslaglegging door verschillende schuldeisers zoveel mogelijk op dezelfde inkomstenbron plaatsvindt. Dit bevordert de onderlinge afstemming tussen de beslagleggers.

De nieuwe wet heeft ook een nieuwe rol geïntroduceerd, genaamd de coördinerend deurwaarder (CDW). De coördinerend deurwaarder is de deurwaarder waaraan de derde- beslagene afdracht plichtig is. Dit is de deurwaarder met het oudste executoriale beslag. De coördinerend deurwaarder

is aanspreekpunt van de schuldenaar voor de gehanteerde beslagvrije voet, stelt deze zo nodig opnieuw vast en informeert latere beslagleggende partijen over de gehanteerde beslagvrije voet.

Invoering (zoals bekend, juli 2019) is inmiddels verschoven naar 1 januari 2021.

Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag

Wanneer er meerdere schuldeisers of crediteuren zijn die tegelijkertijd gebruikmaken van hun incassobevoegdheden, is de kans groot dat de schuldenaar geconfronteerd wordt met een te laag vastgestelde beslagvrije voet en dus een te laag inkomen om van te leven. Daarnaast worden er door onwetendheid omtrent de beslagpositie van de schuldenaar, proces- en executiekosten gemaakt. Dit heeft een schulden ophogend effect tot gevolg.

De Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag verbetert de gegevensuitwisseling tussen beslagleggende partijen in geval van samenloop van derdenbeslagen en verrekeningen. Dit maakt het mogelijk om meer afstemming en inzicht te verkrijgen in de mate waarin de afloscapaciteit van de schuldenaar onder druk staat en op basis daarvan een afweging te maken als het gaat om de wenselijkheid van incassohandelingen en de hiermee gemoeide kosten.

In het beslagregister maken gerechtsdeurwaarders en overheidsinstanties die op grond van wetgeving de bevoegdheid hebben tot gerechtelijke incasso op een vordering tot periodieke betaling, hun incasso-acties bekend. Daarnaast zal het beslagregister bij samenloop van incassohandelingen informatie verstrekken over de identiteit van de coördinerend deurwaarder en de hoogte van de vastgestelde beslagvrije voet. Dit brengt een lastenverlichting mee voor zowel de derdebeslagene als de inwoner.

Het verbrede beslagregister zal naar alle waarschijnlijkheid de vorm gaan krijgen van een zogenaamde routeervoorziening. Een routeervoorziening is te beschouwen als een virtueel register, vergelijkbaar met het Suwinet. De betrokken partijen maken gebruik van een digitale routeervoorziening om relevante informatie inzake beslagleggen bij elkaar op te vragen c.q. aan elkaar te leveren. Alleen de minimaal benodigde (identificerende) gegevens worden centraal vastgelegd en onderhouden (bijvoorbeeld een verwijzindex). Gegevens worden dus niet gekopieerd naar een centraal (fysiek) register maar blijven bij de bron, i.c. de partijen zelf.

Wanneer alle beslagleggende partijen zijn aangesloten kan samenloop van meerdere beslagleggingen en verrekeningen met een te laag vastgestelde beslagvrije voet tot gevolg worden voorkomen en kunnen incassohandelingen beter op elkaar worden afgestemd. De inwerkingtreding is voorzien vanaf 2021. Gedacht wordt aan een gefaseerde aansluiting van partijen in de periode tot 2023.

Wijziging Wet gemeentelijke schuldhelpverlening

De wijziging van de wet Wgs faciliteert enerzijds de gegevensuitwisseling tussen schuldhelpverleners en schuldeisers met als doel vroegsignalering van schulden en creëert anderzijds een grondslag voor de gegevensuitwisseling voor het besluit over de toegang tot en het plan van aanpak voor de schuldhelpverlening.

De gegevens die uitgewisseld mogen worden met als doel vroegsignalering van schulden, zijn opgenomen in een AMvB. Het gaat hierbij om betalingsachterstanden op vaste lasten, zoals huur, energie, water en zorgverzekering. Na ontvangst van een vroegsignaal dient het college binnen vier weken uit eigen beweging schuldhelpverlening aan te bieden.

Om de wacht- en doorlooptijden voor schuldhelpverlening te versnellen, is opgenomen dat het college na ontvangst van een hulpvraag de bevoegdheid krijgt om gegevens op te vragen die noodzakelijk zijn om de inkomens- en schuldenpositie te bepalen.

Op dit moment worden landelijke convenanten opgesteld met de belangrijkste vaste lasten crediteuren, zodat er binnen gemeenten een uniform afsprakenstelsel ontstaat. De inwerkingtreding is beoogd op 1 januari 2021.

Adviesrecht voor gemeenten bij schuldenbewind

Gemeenten kunnen straks rechters adviseren over de vraag of iemand met problematische schulden hulp moet krijgen van een beschermingsbewindvoerder (ook wel schuldenbewind genoemd). Nu zijn gemeenten vaak niet op de hoogte als de rechter wordt verzocht om schuldenbewind in te stellen, terwijl ze wél verantwoordelijk zijn voor de juiste ondersteuning van mensen die schulden hebben. Om dit op te lossen, krijgen gemeenten een adviesrecht, als er schuldenbewind wordt aangevraagd.

Het adviesrecht moet gemeenten beter in staat stellen hun regierol bij schuldhulpverlening te vervullen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de wens van gemeenten om meer grip te krijgen op de instroom in schuldenbewind. Verder biedt het adviesrecht de rechter de mogelijkheid om alternatieve vormen van ondersteuning af te wegen bij de beoordeling van het verzoek tot instelling van schuldenbewind.

Op 17 september 2018 is een eerste internetconsultatie afgerond. De reacties gaven aanleiding tot herziening van de conceptwettekst. Deze wordt medio 2020 verwacht.

Hieronder lichten we de context en de beoogde effecten van de wetstrajecten nader toe.

Armoede en schulden vormen een steeds groter maatschappelijk probleem

De maatschappelijke bewustwording rondom risicovolle en problematische schulden is de afgelopen jaren enorm toegenomen. Het aanpakken en voorkomen van armoede en schuldenproblematiek zijn dan ook speerpunten van de brede schuldenaanpak van het kabinet, rijksuitvoerders en gemeenten. In die brede aanpak staan als belangrijkste doelen gedefinieerd:

- Preventie en vroegsignalering: het voorkomen van problematische schulden en het treffen van maatregelen om problematische schulden terug te dringen.
- Effectieve schuldhulpverlening: afspraken om inwoners met schulden effectiever te helpen.
- Sociale incasso: bevorderen van een zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso.

Om deze doelstellingen te bereiken, wordt er landelijk ingezet op voorlichting, stimulering en het opschalen van slimme combinaties van effectieve methodieken. Om de ambities te realiseren, is er echter ook handelingsperspectief en grondslag bij de betrokken instanties nodig.

Daarom wordt er gewerkt aan de volgende vier wetstrajecten:

1. Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (invoering per 1 januari 2021)

Zorgen dat inwoners niet onnodig in hun bestaansminimum worden geraakt

Met de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet wordt een eenduidige manier van berekenen van de beslagvrije voet door beslagleggers op periodieke vorderingen gewaarborgd. Zodat inwoners beter in hun bestaansminimum beschermd worden en de eenduidig berekende beslagvrije voet eenvoudiger te controleren wordt. Die eenduidigheid wordt bereikt door het gebruik van vereenvoudigde en gestandaardiseerde rekenregels. De gegevens die daarvoor nodig zijn, worden niet meer bij de inwoner uitgevraagd, maar geautomatiseerd opgehaald uit de polis-administratie van UWV (loongegevens) en de Basisregistratie Personen (persoonsgegevens, waaruit de gezinssituatie kan worden afgeleid).

Verminderen van de druk op inwoners om gegevens aan te leveren

Een groot voordeel van de wet is dat de inwoner, die in veel gevallen het in- en overzicht over inkomsten en uitgaven is kwijtgeraakt, niet meer belast wordt met het aanleveren van gegevens. De huidige beslagvrije voet wordt immers vaak te laag vastgesteld, omdat inwoners informatie niet, onvolledig of te laat inleveren. Door de informatie automatisch op te halen uit systemen wordt een correcte vaststelling bevorderd. De berekening van de beslagvrije voet wordt daarmee eenvoudiger en kan sneller plaatsvinden. Zo wordt de beslagvrije voet een transparante en goed te controleren norm.

Meer inzicht voor beslagleggers in elkaars incassoactiviteiten

Een tweede voordeel is dat er in de wet een verplichte beslagvolgorde is vastgelegd, zodat beslaglegging door verschillende schuldeisers zoveel mogelijk op dezelfde inkomstenbron plaatsvindt. Dit bevordert de onderlinge afstemming tussen de beslagleggers. De nieuwe wet introduceert ook een nieuwe rol, de coördinerend deurwaarder. De coördinerend deurwaarder is het enige (centrale) aanspreekpunt van de inwoner voor de bij hem gelegde beslagen en is ook aanspreekpunt voor andere beslagleggers en inhoudingsplichtigen voor wat betreft de beslagvrije voet en de gegevens waarop deze is gebaseerd.

Huidige werkwijze: • Vaststellen van de beslagvrije voet vergt maatwerk. • De beslagvrije voet is afhankelijk van informatie aangeleverd door de inwoner. • Gemeenten niet op de hoogte van andere beslagen.	Nieuwe werkwijze: • Beslagvrije voet wordt berekend met een rekentool. • Minder maatwerk en ook minder afhankelijk van informatie aangeleverd door de inwoner. • Meer inzicht via de coördinerend deurwaarder.
---	---

2. Aanpassing van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (invoering per 1 januari 2021)

Grondslag voor gegevensuitwisseling ten behoeve van schuldhulpverlening.

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening wordt gewijzigd ten behoeve van de uitwisseling van persoonsgegevens. Om persoonsgebonden gegevens te kunnen delen heb je een grondslag nodig. De huidige wet gemeentelijke schuldhulpverlening noemt vroegsignalering niet expliciet als een taak van de gemeente én gaat ervanuit dat inwoners zelf de informatie aanleveren die nodig is voor het opstarten van het schuldhulpverleningsproces. Daardoor ontstaat er spanning met de algemene verordening gegevensbescherming wanneer schuldhulpverleners zelf gegevens voor de inwoner willen opvragen uit de binnen de overheid beschikbare gegevensbronnen. Door een duidelijker taakomschrijving voor gemeenten en hun gemandateerden regelt de aangepaste wet een grondslag voor gegevensraadpleging ten behoeve van de publiekrechtelijke taken (melding, intake, plan van aanpak, beëindiging) in het dienstverleningsproces.

Administratieve lastenvermindering voor inwoner en gemeentelijke organisatie.

De wetswijziging faciliteert de schuldhulpverlener om zelfstandig de noodzakelijke gegevens te mogen én kunnen verzamelen. In een algemene maatregel van bestuur worden aan de taken gegevens gekoppeld die noodzakelijk zijn om de taak te kunnen uitvoeren. Hierdoor wordt geautomatiseerde gegevensuitwisseling mogelijk in plaats van de huidige situatie waarbij de inwoner de noodzakelijke gegevens moet aanleveren.

Gemeenten krijgen een wettelijke taak om vroegsignalen op te volgen.

De algemene maatregel van bestuur bij de aangepaste wet gemeentelijke schuldhulpverlening wijst zes signalen aan voor de vroegsignalering van schulden. Energieleveranciers,

drinkwaterleveranciers en zorgverzekeraars zijn crediteuren die op grond van huidige regelgeving verplicht zijn om betalingsachterstanden te melden bij gemeenten. Het besluit bij de aangepaste wet voegt een nieuwe vastelastencrediteur toe, namelijk de verhuurder. De maatregel biedt ook voor woningverhuurders de mogelijkheid om in het geval van betalingsachterstanden de contactgegevens van de huurder te verstrekken aan het College van Burgemeester en Wethouders.

Huidige werkwijze: • Geen grondslag voor gegevensuitwisseling ten behoeve van vroegsignalering. • Om besluit te kunnen nemen over toegang en een plan van aanpak te kunnen maken, dient de inwoner zelf gegevens aan te leveren, ook al is de inwoner al bekend bij de gemeente op basis van de Participatiewet.	Nieuwe werkwijze: • Wettelijke taak voor vroegsignalering, zodat vroegtijdig gegevens uitgewisseld kunnen worden en inwoners ongevraagd een aanbod tot schuldhulp ontvangen. • Meer integrale dienstverlening doordat gegevens uit de Participatiewet en van de RBD gebruikt mogen worden voor schuldhulpverlening.
--	---

3. Adviesrecht gemeenten bij schuldenbewindzaken (exacte invoeringsdatum nog niet bekend)

Regie op de instroom in schuldenbewind.

Nu zijn gemeenten vaak niet op de hoogte als de rechter wordt verzocht om schuldenbewind in te stellen, terwijl ze wél verantwoordelijk zijn voor de juiste ondersteuning van inwoners die schulden hebben. Om dit op te lossen, regelt het wetsvoorstel dat gemeenten een adviesrecht krijgen in de gerechtelijke procedure rondom beschermingsbewind wegens problematische schulden (schuldenbewind).

Het adviesrecht moet gemeenten beter in staat stellen hun regierol bij schuldhulpverlening te vervullen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan de wens van gemeenten om meer grip te krijgen op de instroom in schuldenbewind. Verder biedt het adviesrecht de rechter de mogelijkheid om alternatieve vormen van ondersteuning af te wegen bij de beoordeling van het verzoek tot instelling van schuldenbewind.

Praktijkproeven en gedragsconvenanten.

In diverse gemeenten en regio's wordt in aanvulling op het wetsvoorstel gekeken naar proeftrajecten en aanvullende gedragsconvenanten tussen gemeenten en de raad voor de rechtspraak. Daarbij blijft de kantonrechter degene die beslist of iemand onder bewind wordt geplaatst, omdat dat bij wet zo geregeld is. Maar gebeurt dat in de praktijk dan nadat de gemeente een gesprek heeft gevoerd met de beoogde bewindvoerder en diens cliënt en daarover advies heeft uitgebracht. Om zo vroegtijdig na te gaan of iemand wellicht beter - en goedkoper - geholpen is met een budgetcoach en/of een schuldregeling.

Huidige werkwijze: • Een deel van de inwoners die schuldenbewind aanvragen, zijn niet in beeld bij de gemeente. • Inwoners met verergerde problematische schulden na een schuldenbewindtraject, komen alsnog bij de gemeentelijke schuldhulpverlening terecht.	Nieuwe werkwijze: • Via het adviesrecht komt een groter deel van de inwoners die overwegen om schuldenbewind aan te vragen, bij de gemeente in beeld. • In overleg met inwoner en bewindvoerder kan de gemeente helpen bij de afweging van de meest passende ondersteuning en haar advies mee laten wegen in het oordeel van de kantonrechter.
--	--

4. Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag, ook wel bekend als verbreed beslagregister (invoering via gefaseerde aansluiting tussen 1 januari 2021 en 1 januari 2023)

Verbreiding van de toegang tot het beslagregister.

In het beslagregister maken gerechtsdeurwaarders en overheidsinstanties die op grond van wetgeving de bevoegdheid hebben tot gerechtelijke incasso op een vordering tot periodieke betaling, hun incasso-acties bekend. Op die manier kan de potentieel beslaglegger op basis van deze gegevens inzicht verkrijgen in de afloscapaciteit en een afweging maken of het beslag niet enkel een kosten ophogend effect heeft. Verbreiding van de toegang tot het beslagregister maakt het mogelijk om meer afstemming en inzicht te verkrijgen in de mate waarin de afloscapaciteit van de schuldenaar onder druk staat en op basis daarvan een afweging te maken als het gaat om de wenselijkheid van incassohandelingen en de hiermee gemoeide kosten. Wanneer alle beslagleggende partijen zijn aangesloten op het verbrede beslagregister kan samenloop van meerdere beslagleggingen en verrekeningen worden voorkomen en de beslagvrije voet correct worden gehanteerd. Vooral ook: geen extra incassokosten door inzicht in de afloscapaciteit. Dat is een grote verbetering ten opzichte van de huidige situatie.

Gegevensuitwisseling via een zogenaamde routeervoorziening.

Het verbrede beslagregister krijgt de vorm van een routeervoorziening. Een routeervoorziening is te beschouwen als een virtueel register, vergelijkbaar met het Suwinet. De betrokken partijen maken gebruik van een digitale routeervoorziening om relevante informatie inzake beslagleggen bij elkaar op te vragen c.q. aan elkaar te leveren. Alleen de minimaal benodigde (identificerende) gegevens worden centraal vastgelegd en onderhouden (bijvoorbeeld een verwijzindex). Gegevens worden dus niet gekopieerd naar een centraal (fysiek) register maar blijven bij de bron, i.c. de partijen zelf.

Raadplegen wie coördinerend deurwaarder is en welke beslagvrije voet is vastgesteld.

Het is de bedoeling dat in het beslagregister naast informatie over de berekende beslagvrije voet ook gegevens worden opgenomen over de coördinerend deurwaarder, zodat een beslagleggende partij weet met wie er contact moet worden opgenomen voor meer informatie of overleg.

Huidige werkwijze:

- Het beslagregister is enkel voor gerechtsdeurwaarders toegankelijk.
- Het beslagregister bevat enkel de gegevens van de door gerechtsdeurwaarders opgelegde beslagen.

Nieuwe werkwijze:

- Het verbreed beslagregister is door een bredere groep betrokken instanties te raadplegen en helpt hen bij het maken van een zorgvuldige afweging over incasso-handelingen.
- Ook de inwoner kan het verbreed beslagregister voor wat betreft het eigen dossier inzien.
- Het verbreed beslagregister geeft snel uitsluitsel over wie de coördinerend deurwaarder is en welke beslagvrije voet is vastgesteld.

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

L.K. Geluk
Algemeen directeur